

ERASMUS +

**Mobilność edukacyjna – Edukacja szkolna
„Job shadowing” - Gymnázium Teplice, Czechy
26.11.2023 – 2.12.2023**

**Finansowane przez
Unię Europejską
Funded by
the European Union**

System edukacji w Czechach dzieli się na kilka etapów:

- **Przedszkole** (*Mateřská škola*) – dla dzieci w wieku 3-6 lat
- **Szkoła podstawowa** (*Základní škola*) – dzieli się na:
 - I Stopień (1. *Stupeň*) – klasy 1-5 (wiek ucznia 6-11 lat)
 - II Stopień (2. *Stupeň*) – klasy 6-9 (wiek ucznia 12-15 lat)
- **Szkoły średnie** (*Střední školy*) dzielą się na:
 - * Gimnazjum (*Gymnázium*):
 - 8-letnie (uczniowie po 5 klasie szkoły podstawowej),
 - 6-letnie (uczniowie po 7 klasie)
 - 4-letnie (najbardziej klasyczne - uczniowie po 9 klasie)
 - * Średnia szkoła branżowa, np. akademie handlowe, szkoły przemysłowe – odpowiednik technikum, szkoły zdrowotne. Takie szkoły kończy się maturą.
- **Szkoły zawodowe** (*střední odborné učiliště – SOU, střední odborná škola – SOŠ*) posiadają kierunki 2-, 3- i 4-letnie, z tego tylko 4-letnie zakończone maturą.

Rok szkolny w Czechach

- Rok szkolny w Czechach rozpoczyna się 1 września, a kończy pod koniec czerwca. Czescy uczniowie, podobnie jak ich polscy koledzy, mają 2 miesiące wakacji.
- Poza tym czeski rok szkolny przewiduje ferie jesienne, świąteczne oraz wiosenne. To oznacza, że młodzi Czesi uczą się średnio 180-190 dni w roku.
- Lekcja trwa 45 minut, a zajęcia w szkołach odbywają się od poniedziałku do piątku.
- Klasy liczą od kilkunastu do 30 uczniów z jednego rocznika.

Skala ocen w czeskich szkołach

- Skala ocen obowiązująca w Czechach liczy 5 stopni. Jednak inaczej niż w Polsce, a podobnie jak w szkołach w Niemczech czy Austrii, najwyższą oceną jest 1.

- Skala ocen w czeskich szkołach:**

1 – celująca,

2 – bardzo dobra,

3 – dobra,

4 – dostateczna,

5 – niedostateczna.

5

4

3

2

1

System edukacji w Republice Czeskiej

- W Republice Czeskiej dzieci rozpoczynają naukę w przedszkolu, a następnie kontynuują naukę w szkole podstawowej, średniej, uniwersyteckiej i podyplomowej.
- Od września 2017 r. ostatni rok edukacji przedszkolnej (tj. od 5. roku życia) jest obowiązkowy. Do placówek przyjmowane są dzieci w wieku od 3 do 5 lat. Ostatnia przedszkolna grupa traktowana jest jako przygotowanie do szkoły. Podobnie jak w Polsce, przedszkolna „zerówka” jest obowiązkowa i bezpłatna dla wszystkich dzieci.
- Obowiązek szkolny rozpoczyna się w wieku 6 lat i trwa 9 lat szkolnych.

Szkoła podstawowa w Czechach

- **Szkoła podstawowa** w Czechach jest obowiązkowa. Naukę rozpoczynają w niej dzieci 6-letnie, a kończą 15-latkowie. Szkoła podstawowa trwa o rok dłużej niż w Polsce, bo ma 9 klas.
- **Szkoła podstawowa ma dwa stopnie:** pierwszy trwa 5 lat, a nauka w kolejnym – 4 lata.
- W szkole pierwszego stopnia większość lekcji prowadzi jeden nauczyciel. Na tym etapie dzieci w wieku od 6 do 11 lat uczą się języka czeskiego, języka obcego, matematyki, a w kolejnych latach dochodzą nauki ścisłe, geografia, historia, sztuka, muzyka, wychowanie fizyczne oraz rękodzieło.

Czeska szkoła średnia

- **Szkoła średnia:** 3-letnia lub 4-letnia
- Uczniowie, po ukończeniu drugiego etapu szkoły podstawowej, mogą kontynuować naukę w szkołach średnich.
- Jeśli uczeń planuje zdawać maturę, będzie chodził do szkoły średniej przez 4 lata. W przypadku, kiedy nie planuje podchodzić do tego egzaminu, może ukończyć naukę o rok wcześniej.
- Matura uprawnia absolwentów do rozpoczęcia studiów.
- Na tle innych państw europejskich, Czesi mają wyjątkowo wysoki poziom wykształcenia: ponad 94% dorosłych w wieku 25-64 lat ma co najmniej wykształcenie średnie II stopnia (dane na rok 2020).
- Liczba osób z wyższym wykształceniem w Czechach jest stosunkowo niewielka w porównaniu z krajami OECD - około 20%. Odsetek osób z wyższym wykształceniem szybko rośnie wśród osób młodszych.

Szkoły kształcące w zawodach

- Jeśli uczeń jest zainteresowany zdobyciem konkretnego zawodu, ma do wyboru różne typy placówek.
- W Czechach działają szkoły leśnicze, rolnicze, ogrodnicze, przemysłowe, rybackie, browarne, winiarskie, drobiowe, pedagogiczne, opieki zdrowotnej, hotelarskie, socjalno-prawne, artystyczne, bibliotekarskie, rodzinne, handlowe, praktyczne, artystyczno-przemysłowe oraz konserwatoryjne.
- **Nauka w nich trwa cztery lata i kończy się egzaminem maturalnym.**
- Do dyspozycji absolwentów 9-letniej szkoły podstawowej jest również **liceum techniczne**. Ta szkoła również kończy się maturą, a jednocześnie przygotowuje uczniów do podjęcia studiów na uczelniach technicznych.

Szkoły artystyczne w Czechach

- **Po ukończeniu pierwszego stopnia szkoły podstawowej**, czyli po V klasie, uczniowie mogą kontynuować naukę w **konserwatorium**. To szkoła średnia, kształcąca w zakresie sztuki, muzyki, tańca i teatru.
- Konserwatoria przeprowadzają egzaminy sprawdzające konkretne umiejętności lub zdolności kandydata.
- 4 lata nauki zakończone maturą umożliwiają zdobycie kwalifikacji w profesjach takich jak śpiewak, tancerz, aktor, muzyk czy malarz.

Matura w Czechach

- **Matura w Czechach składa się z dwóch części.** Jedna z nich jest wspólna dla wszystkich maturzystów, niezależnie od tego, jaki profil szkoły średniej wybrali. Maturzyści zdają egzaminy z języka czeskiego (pisemny oraz ustny), egzamin języka obcego oraz wybranego przedmiotu. Najczęściej jest to matematyka, nauki przyrodnicze, nauki społeczne albo informatyczno-technologiczne. **O tym, jak wygląda egzamin maturalny w części wspólnej dla wszystkich maturzystów, decyduje czeskie Ministerstwo Szkolnictwa.**
- Za część profilową matury odpowiadają już poszczególne szkoły. **Formę, treść oraz przedmioty związane ze specyfiką placówki, ustala dyrekcja szkoły.** Każdy maturzysta obowiązkowo zdaje przynajmniej 3 egzaminy z wybranych przedmiotów – w rozszerzonej formie.

Studia w Czechach

- Abiturienti ze zdaną maturą mają otwartą drogę na czeskie uczelnie wyższe.
- Mogą wybierać pomiędzy: uniwersytetem, politechniką, akademią czy kolegium (wyższa szkoła zawodowa).
- Tytuł licencjata, w zależności od kierunku, można zdobyć po 3-4 latach studiów, magistra – po kolejnych 2-3 latach.
- Na doktorat należy poświęcić kolejne 3-4 lata nauki.
- Studia na jednej z 25 państwowych uczelni z czeskim językiem wykładowym są bezpłatne.
- Te prowadzone w innych językach wiążą się już ze sporymi kosztami.

Kształcenie osób niepełnosprawnych w Czechach

Dużą rolę w kształtowaniu obecnego systemu kształcenia oraz podejścia do spraw osób niepełnosprawnych mają rozwiązania legislacyjne Unii Europejskiej:

- Deklaracja Praw Człowieka
- Deklaracja Praw Dziecka (ONZ),
- Deklaracja Praw Osób Niepełnosprawnych,
- Deklaracja Praw Osób Upośledzonych Umysłowo,
- Europejska Karta Praw Podstawowych (art. 21; art. 26),
- Rezolucja Rady i Ministrów Edukacji z 1990 r. w sprawie włączenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do zwykłego systemu szkolnictwa,
- Rezolucja Rady i Ministrów Edukacji z 2003 r. w sprawie równości szans w dziedzinie kształcenia,
- Deklaracja Madrycka,
- Deklaracja z Salamanki,
- Konstytucja Republiki Czeskiej.

Kształcenie osób niepełnosprawnych w Czechach

- Od lat 90. XX wieku w czeskim szkolnictwie zachodziły rozległe zmiany, równoległe ze zmianami gospodarczymi i społecznymi. Ramy legislacyjne dla nauczania integracyjnego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością kształtowały się w drugiej połowie lat 90. XX wieku i wtedy też zostały doprecyzowane.
- Efektem tego procesu było przyjęcie w 2004 roku obecnej ustawy szkolnej (nr 561/2004 Sb.), traktującej o edukacji przedszkolnej, podstawowej, średniej, wyższej zawodowej i innej.
- Nowa ustawa szkolna jest pomyślana jako przepis prawny uwzględniający główne idee Narodowego Programu Rozwoju Edukacji w Republice Czeskiej, tzw. Białej Księgi (2001).

Struktura systemu kształcenia osób niepełnosprawnych

- System szkolny Czeskiej Republiki jest zdecentralizowany i działa w oparciu o znowelizowane w 1995 roku prawo oświatowe. Zgodnie z Aktem Edukacyjnym władze lokalne odpowiednie do stałego miejsca pobytu dziecka są zobligowane do zapewnienia mu edukacji.
- W porozumieniu z opiekunem prawnym dziecka oraz przy odpowiedniej rekomendacji lekarskiej oraz zespołów diagnostycznych szkoły należy ustalić odpowiednią formę kształcenia zgodną z jego możliwościami psychicznymi i fizycznymi.
- Jednocześnie władze lokalne powinny zapewnić dziecku pomoc w wychowaniu, w szczególności pomoc pedagogiczną oraz w postaci pomocy dydaktycznych.
- Zmiana sytuacji społecznej, stanu zdrowia dziecka powinna sprawiać ponowne dostosowanie formy kształcenia.

(Zákon nr 561/2004 Úř. biorący pod uwagę osoby niepełnosprawne z niepełnosprawnością intelektualną lub fizyczną, posiadające dysfunkcje wzroku, słuchu, zaburzenia mowy, jak również niepełnosprawności sprzężone, autyzm oraz opóźnienia w rozwoju, uczeniu się i zaburzenia zachowania)

Kształcenie osób niepełnosprawnych w Czechach

- Do początku lat 90. XX wieku w Czechach funkcjonował podział na grupę osób niepełnosprawnych i osób pełnosprawnych. Uczniowie z niepełnosprawnością uczęszczali do szkół specjalnych (do 1991 roku były one zbiorczo określane jako szkoły dla dzieci i młodzieży wymagających opieki specjalnej).
- **Współcześnie czeska szkoła stopniowo dostosowuje się do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.** Chodzi zwłaszcza o uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim.
- W czeskim szkolnictwie wciąż obowiązuje jednak zasada, że **dla uczniów z niepełnosprawnością cięższego stopnia lub z niepełnosprawnością sprzężoną, bardziej odpowiednie warunki do ich dalszego rozwoju zapewni im podstawowa szkoła specjalna.**
- **Szkoły te zgodnie z ustawą z 2005 roku nie mają już w swojej nazwie przymiotnika „specjalna”.** Nadal opierają się na podstawach programowych do określonych szkół specjalnych, jednak nie mają naznaczającego dla otoczenia określenia.

EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA

W Czechach kształcenie specjalne odbywa się na kilka sposobów:

- **w formie integracji indywidualnej w zwykłych klasach w szkole ogólnodostępnej** (oddziały, grupy)
- **w formie integracji grupowej w klasach utworzonych w szkole ogólnodostępnej** dla uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji, o których mowa w art. 16 ust. 9 ustawy o edukacji
- **w szkołach utworzonych bezpośrednio dla uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji**, o których mowa w § 16 ust. 9 ustawy o edukacji
- **w ramach innych form realizacji obowiązku szkolnego dozwolonych przez prawo** (kształcenie indywidualne, kształcenie uczniów ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną).

Akty prawne regulujące edukację dzieci niepełnosprawnych

- Do najważniejszych aktów prawnych oprócz konstytucji czeskiej regulujących edukację dzieci niepełnosprawnych należą:

1. *Zákon nr 561/2004 Úř., o předškolním, středním, vyšším odborném a jiných vysokých škol (zákon školy)* (Ustawa nr 561/2004 Dz.U. w sprawie kształcenia przedszkolnego, średniego, wyższego i zawodowego i innego- Ustawa szkolna);

2. *Zákon č. 563/2004 Úř. na pedagogických pracovníků o revizi některých ustanovení* (Ustawa nr 563/2004 Dz.U. w sprawie pracowników pedagogicznych w sprawie zmiany niektórych przepisów);

oraz szereg rozporządzeń do w/w ustaw.

Kształcenie uczniów niepełnosprawnych

- W Republice Czeskiej edukacja osób niepełnosprawnych nie wypracowała osobnych przepisów dotyczących kształcenia dziecka ze względu na stopień jego niepełnosprawności.
- W Czechach nie ma szkół integracyjnych ani klas integracyjnych takich jak w Polsce.
- W Czechach uczniowie kształceni są bez względu na stopień upośledzenia w każdej formie edukacji bez przydzielania ich do określonego, odpowiednio nazwanego typu zajęć.
- W praktyce formę edukacji dobiera się do indywidualnych możliwości danego ucznia.
- W myśl ustawy jest to zastosowanie specjalnych metod pedagogicznych, procedur, form i środków nauczania, które będą uwzględniały potrzeby edukacyjne danego dziecka zapewniając mu indywidualne wsparcie w zakresie nauczania, korzystania z usług doradczych, indywidualnego planu nauczania oraz pomocy asystenta pedagoga, w zakresie rehabilitacji i dostosowania pomocy dydaktycznych, czy podręczników.

Indywidualny plan kształcenia uczniów niepełnosprawnych

- Niezależnie od rodzaju i stopnia niepełnosprawności edukacja dziecka w Republice Czeskiej przebiega według indywidualnie skonstruowanego planu.
- W Czechach nosi on miano **individuální vzdělávací plán** i jest to dokument, który wynikający z programu nauczania i uwzględnia możliwości pedagogiczne danego ucznia oraz zawiera rekomendacje lekarza specjalisty.
- **Jest dokumentem wiążącym w celu zapewnienia uczniom o specjalnych potrzebach odpowiednich warunków nauki.**
- Zawiera dane dotyczące ucznia, celów nauczania, alokacji czasu i treści nauczania, w tym ewentualnego przedłużenia długości średniego i wyższego poziomu kształcenia, wybór metod nauczania, sposób zawierania i zadania, metody oceny, regulacja matury, egzaminów dyplomowych.
- Indywidualny plan kształcenia jest zazwyczaj opracowywany przed pojawieniem się uczniów w szkole, jednak nie później niż jeden miesiąc po rozpoczęciu ucznia do szkoły.

Indywidualny plan kształcenia ucznia niepełnosprawnego

- Indywidualny plan kształcenia ucznia niepełnosprawnego w czeskiej szkole może być edytowany i uaktualniany przez cały rok szkolny zgodnie z potrzebami ucznia.
- Indywidualne programy opracowywane są przez centra pedagogiczne działające w szkołach lub też placówki doradcze zewnętrzne czyli *pedagogicko-psychologická poradna*.
- Každorazowo plan zatwierdza dyrektor oraz rodzice danego ucznia

Vyhláška 116/2011 Sb. kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a kolských poradenských zařízeních § 6).

Integracja szkolna – szkoły praktyczne

- Czesi rozumieją integrację szkolną jako zapewnienie dziecku niepełnosprawnemu takiej formy edukacji i nauczania, jaka jest możliwa w środowisku najmniej restrykcyjnym, a która najbardziej będzie odpowiadać optymalnie na realne potrzeby danego ucznia.
- **Szkoły realizujące zadania integracji to szkoły praktyczne (*zvlastni škola*)**
- Ich celem jest edukacja uczniów, którzy nie są w stanie uczestniczyć w kształceniu ogólnodostępnym przy zastosowaniu specjalnych metod pracy uwzględniających indywidualne potrzeby i możliwości uczniów.

Szkoły praktyczne (*z vlastni škola*)

- Nadrzędnym celem szkół praktycznych jest przygotowanie uczniów do zaangażowanego życia w pełnej integracji w środowisku lokalnym.
- W szkole praktycznej kształcą się uczniowie nie tylko o obniżonym poziomie intelektualnym, ale również uczniowie z pogranicza normy intelektualnej oraz z innymi zaburzeniami typu: zaburzenia koncentracji i uwagi, nadpobudliwość, zaburzenia nerwowe, specyficzne trudności w uczeniu się, jak również uczniowie ze złożonymi niepełnosprawnościami.

Wdrażanie edukacji włączającej w praktyce szkolnej w Republice Czeskiej

- Republice Czeskiej istnieje obecnie tendencja ku edukacji włączającej.
- Praktyka w przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną pokazuje, iż w szkołach masowych pojawiają się uczniowie z lekką niepełnosprawnością natomiast bariery edukacji włączającej nadal pozostawiają większą liczbę dzieci z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz głębokim w szkołach specjalnych, gdzie znajdują one należyłą opiekę, wsparcie oraz edukację dostosowaną do ich indywidualnych potrzeb.

Wydłużone okresy nauki uczniów niepełnosprawnych w Republice Czeskiej

- Obowiązek szkolny w Republice Czeskiej obejmuje wszystkie dzieci od 6 roku życia i trwa 9 lat (*Zákon nr 561/2004 Úř., o předškolním, středním, vyšším odborném a jiných vysokých škol (zákon školy)*).
- Szkoła podstawowa dzieli się na dwa etapy: klasy 1-5 oraz 6-9 i trwa 9 lat.

Dla uczniów niepełnosprawnych etap szkoły podstawowej może być wydłużony o rok (*Zákon nr 561/2004 Úř., o předškolním, středním, vyšším odborném a jiných vysokých škol (zákon školy)*).

- Szkoła średnia trwa 3 lub cztery lata.

W przypadku niepełnosprawności intelektualnej obowiązek szkolny może być przedłużony do 20 roku życia lub nawet w przypadku głębokiej niepełnosprawności do 26 roku życia (§ 36, § 55 odst. 1, 2 zákona č. 561/2004 Sb., zákon č. 158/2006 Sb. změna § 55 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.).

Nauczanie indywidualne

- W Czeskiej Republice o otoczeniu dziecka indywidualnym nauczaniem może odbywać się na terenie miejsca zamieszkania lub na terenie szkoły decyduje dyrektor szkoły na pisemny wniosek szkolnego pedagogicznego centrum.
- Ostateczna decyzja należy do rodziców danego ucznia lub jego prawnych opiekunów.

(Zákon nr 561/2004 Úř., o předškolním, středním, vyšším odborném a jiných vysokých škol (zákon školy)[Ustawa nr 561/2004 Dz.U. w sprawie kształcenia przedszkolnego, średniego, wyższego i zawodowego i innego (Ustawa szkolna) §18, s. 10268)].

Asystenci pedagogiczni

- W czeskim systemie edukacji istnieje dwa rodzaje **asystentów pedagoga**.
- Pierwszy jest **asystentem opiekuńczym**, co jest związane z wykonywaniem wszelkich czynności pielęgnacyjno-higienicznych. Asystentem takim może zostać osoba z podstawowym lub średnim wykształceniem po przebyciu odpowiedniego kursu.
- Drugi rodzaj asystenta to **asystent nauczyciela**, który wspiera go w procesie edukacji uczniów. W tym przypadku wymagane jest wyższe wykształcenie uniwersyteckie lub w szkole wyższej zawodowej w zakresie kształcenia nauczycieli lub asystentów nauczycieli.

Zadania asystenta nauczyciela

Do głównych zadań asystenta nauczyciela należy:

- pomoc przy wychowywaniu i prowadzeniu czynności edukacyjnych uczniów,
- pomoc w kontaktach ucznia z rodzicami lub prawnymi opiekunami,
- pomoc w dostosowaniu środowiska szkolnego do potrzeb ucznia niepełnosprawnego

(Zakon č. 63/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů § 20).

Pomoc instytucjonalna dla ucznia niepełnosprawnego

- W Republice Czeskiej można spotkać dwa typy poradni:
- **poradnie psychologiczno-pedagogiczne** (pedagogicko- psychologická poradna)
- **specjalne centra pedagogiczne** (speciálně pedagogické centrum) działające w szkołach
- Celem specjalnego centrum pedagogicznego jest zapewnienie opieki pedagogicznej nieodpłatnie na wniosek rodziców lub prawnych opiekunów ucznia. Centra te działają przy przedszkolach specjalnych dla niepełnosprawnych intelektualnie, pomocniczych lub specjalnych szkołach dla niepełnosprawnych intelektualnie.
- Zadania poradni psychologiczno – pedagogicznej są bardzo zbliżone do zadań polskiej poradni.
- Obie te formy doradczo pedagogiczne mają możliwość diagnozowania dzieci oraz wskazywania odpowiedniej formy edukacji danego ucznia na wniosek rodziców lub dyrektora placówki na podstawie czego dziecko może być w danej placówce umieszczone.

Mobilność edukacyjna – Edukacja szkolna – projekt „Job shadowing” realizowany w Gymnázium w Teplicach w Czechach.

Podziękowania za pomoc w realizacji projektu składamy:

- dyrektorowi szkoły - Panu dr Zdeněk Bergman

- zastępcy dyrektora szkoły - Pani mgr Marcela Řeháková

- pedagogowi szkolnemu – Pani mgr Pavla Pokorná, výchovný poradce

- nauczycielowi i menagerowi projektów – Pani mgr Ilona Kuboňová

- nauczycielowi - Pani mgr. Jana Bartošová

Gymnázium Teplice

- **Gymnázium Teplice**
- Československých dobrovolců 530/11,
415 01 Teplice

Uczestnicy projektu Erasmus +

Elżbieta Jabłońska
Ewa Rozmus

**Gymnázium
Teplice**

**Finansowane przez
Unię Europejską**

Czechy

Polska

- **Mobilność edukacyjna – Edukacja szkolna**
 - „Job shadowing” - **Gymnázium Teplice, Czechy**
- **26.11.2023 – 2.12.2023**